

Ministerstwo Sprawiedliwości

Podsekretarz Stanu
Zuzanna Rudzińska - Bluszcz

BK-VII.0520.373.2024
Warszawa, 27 grudnia 2024 r.

Pan

Szymon Hołownia

Marszałek Sejmu

Rzeczypospolitej Polskiej

Szanowny Panie Marszałku,

przekazuję odpowiedź na interpelację nr 5980 złożoną do Ministra Sprawiedliwości przez Pana posła Dariusza Mateckiego w sprawie *alienacji rodzicielskiej*.

Odnosząc się do prośby o przedstawienie liczby spraw dotyczących „alienacji rodzicielskiej” uprzejmie informuję, że ww. kategoria spraw nie występuje w repertoriach spraw sądowych. Dla tej kategorii spraw nie jest również prowadzona statystyka. Pewien obraz ilości spraw, w których występuje problem z realizacją kontaktów zawierają dane statystyczne wskazane w dalszej części odpowiedzi. Brak danych ilościowych w tym wąskim obszarze nie oznacza, że zjawisko trudności w realizacji kontaktów rodzica z dzieckiem nie jest znany Ministerstwu Sprawiedliwości. Wskazać pragnę, że oceny tego zjawiska stanowią asumpt do szukania rozwiązań mających przyczynić się do skuteczniejszego egzekwowania orzeczeń o kontaktach. W Ministerstwie Sprawiedliwości prowadzone są obecnie prace legislacyjne nad nowelizacją przepisów o postępowaniu w sprawach o wykonywanie kontaktów z dzieckiem, których celem jest zwiększenie efektywności orzeczeń zapadających w tych sprawach oraz usprawnienie postępowania. Prace w tym zakresie prowadzi także powołana przy Ministrze Sprawiedliwości Komisja Kodyfikacyjna Prawa Rodzinnego, która opracowuje ogólne kierunki zmian prawa rodzinnego.

W odniesieniu do użytego w interpelacji określenia „alienacja rodzicielska” na marginesie należy zauważyć, że Grupa Ekspertów Rady Europy ds. Przeciwdziałania Przemocy wobec Kobiet i Przemocy Domowej (GREVIO) w raporcie z 16 września 2021 r. wezwała Polskę do podjęcia wszelkich środków, w tym legislacyjnych, aby zapewnić, że wszystkie właściwe podmioty, w tym pracownicy socjalni, czy sędziowie, przy podejmowaniu decyzji w sprawie opieki i widzeń z dzieckiem, powstrzymują się od używania koncepcji „alienacji rodzicielskiej”. Był to pierwszy raport ws. realizacji przez Polskę konwencji Rady Europy o zapobieganiu i zwalczaniu przemocy wobec kobiet i przemocy domowej (konwencji stambulskiej). W sprawie tego raportu do ówczesnego Ministra Sprawiedliwości zwrócił się Rzecznik Praw Obywatelskich Pan Marcin Wiącek. W wystąpieniu poprosił o upowszechnienie raportu GREVIO. W świetle uwag GREVIO Rzecznik Praw Obywatelskich zwrócił uwagę na terminologię używaną w opiniach co do „alienacji rodzicielskiej”. Jak wskazuje GREVIO, niesie ona ze sobą duże ryzyko wtórnej wiktymizacji kobiet, które sprzeciwiają się lub są niechętne kontaktom dzieci z powodu przemocy, jakiej doznały od ojca dziecka. W raporcie przywołano także stanowisko Europejskiego Stowarzyszenia Psychoterapeutów (European Association for Psychotherapy) z 2018 r., zgodnie z którym terminy „alienacja rodzicielska” czy „syndrom alienacji rodzicielskiej” są niewłaściwe do użytku w praktyce psychoterapii i niosą duże ryzyko niedostrzeżenia bądź zbagatelizowania przemocy domowej. Światowa Organizacja Zdrowia 20 lutego 2020 r. usunęła zaś pojęcie „alienacja rodzicielska” („parental alienation”) z Międzynarodowej Statystycznej Klasyfikacji Chorób i Problemów Zdrowotnych ICD-11 (od 1 stycznia 2022 r.). Zmiana ta nastąpiła po reakcji środowisk zajmujących się prawem rodzinnym i przemocą domową. Zaopiniowały one, że ich badania i doświadczenia sądowe wskazują, iż „alienacja rodzicielska – termin bez silnych naukowych podstaw - jest często wykorzystywana do odwrócenia uwagi od przemocy domowej, nadużyć i innych dowodów istotnych dla dobra dziecka”.

M.in. z powyższych względów Ministerstwo Sprawiedliwości nie posługuje się terminem „alienacji rodzicielskiej”

Ad 1 i 3

W załączeniu przekazuję szczegółowe dane statystyczne, dotyczące orzeczeń sądów powszechnych w sprawach z zakresu wykonywania władzy rodzicielskiej oraz kontaktów z dzieckiem.

W kontekście pytania o opracowania związane z problematyką poruszoną w interpelacji należy wskazać na dorobek Instytutu Wymiaru Sprawiedliwości. Instytut podlega Ministrowi Sprawiedliwości. Prowadzi działalność naukowo - badawczą z zakresu tworzenia, stosowania, aksjologii i społecznego funkcjonowania prawa. Na stronie internetowej Instytutu, w zakładce „Badania Instytutu Wymiaru Sprawiedliwości w ujęciu tematycznym”, znajduje się sekcja „Prawo rodzinne”. Można tu znaleźć prace poświęcone m.in. badaniom nad orzecznictwem w sprawach o wykonywanie kontaktów z dziećmi i pieczy naprzemiennej:

<https://iws.gov.pl/analizy-i-raporty/badania-instytutu-wymiaru-sprawiedliwosci-w-ujeciu-tematycznym/prawo-rodzinne-i-zagadnienia-zwiazane-z-jego-funkcjonowaniem/>

Ad 2

W pierwszej kolejności należy wyjaśnić, że już aktualnie Kodeks rodzinny i opiekuńczy (k.r.o.) sprzyja pozostawianiu władzy rodzicielskiej obojgu rodzicom. W sytuacji ustanowienia tzw. pieczy naprzemiennej, orzeczenie o kontaktach nie jest konieczne.

Konstrukcja art. 58 k.r.o. i art. 107 § 2 k.r.o. wskazuje, że w pierwszej kolejności to sami rodzice powinni decydować o sposobie wykonywania władzy rodzicielskiej i utrzymywaniu kontaktów z dzieckiem po rozwodzie (separacji) lub na wypadek rozłączenia. W sytuacji, gdy takiego porozumienia nie da się osiągnąć, mając na względzie prawo dziecka do wychowania przez oboje rodziców, sąd rozstrzygnie o sposobie wspólnego wykonywania władzy, a w konsekwencji takiego orzeczenia, co do zasady, dziecko będzie mogło mieszkać (naprzemiennie) u każdego z rodziców w okresach wskazanych w orzeczeniu. Dopiero, gdy przemawia za tym dobro dziecka, sąd może powierzyć wykonywanie władzy rodzicielskiej jednemu z rodziców, ograniczając władzę rodzicielską drugiego do określonych obowiązków i uprawnień.

Wprawdzie art. 58 k.r.o., jak i art. 107 k.r.o. nie posługują się pojęciem „piecza naprzemienna”, lecz rozstrzygnięcie sądu na gruncie każdego z tych przepisów o wspólnym wykonywaniu władzy rodzicielskiej oznacza, że co do zasady władza rodzicielska sprawowana będzie właśnie poprzez pieczę naprzemienną.

Należy podkreślić, że każdorazowo sposób uregulowania wykonywania władzy rodzicielskiej musi być zgodny z naczelną zasadą prawa rodzinnego, jaką jest dobro dziecka. W pierwszej kolejności to sami rodzice powinni decydować o sposobie wykonywania władzy rodzicielskiej i utrzymywaniu kontaktów z dzieckiem po rozwodzie (separacji) lub na wypadek rozłączenia. Z kolei, nawet przy braku porozumienia, mając na względzie naturalne prawo dziecka do wychowania przez oboje rodziców, sąd rozstrzygnie o sposobie wspólnego wykonywania przez nich tej władzy. Już w obecnym brzmieniu wymienionych przepisów, prawo to ma pierwszeństwo w przypadku ewentualnego konfliktu pomiędzy rodzicami. Nawet, gdyby na skutek konfliktu do porozumienia nie doszło, to jego brak ma mniejsze znaczenie niż prawo dziecka do wychowania przez oboje rodziców.

Sąd każdorazowo dokonuje oceny, w odniesieniu do konkretnych okoliczności, czy rozstrzygnięcie o pieczy naprzemienną będzie zgodne z dobrem dziecka. Warunkiem zastosowania wykonywania władzy rodzicielskiej przez oboje rodziców jest przede wszystkim zdolność rodziców do komunikacji i współpracy przy podejmowaniu decyzji w sprawach dziecka i w obecności dziecka, ich wola zastosowania takiego rozwiązania, wysokie kwalifikacje wychowawcze rodziców, dotychczasowy charakter i intensywność więzów łączących ich z dzieckiem, możliwość potencjalnego zdeorganizowania życia szkolnego i społecznego dziecka, a ponadto odległość pomiędzy miejscami zamieszkania rodziców, charakter i godziny ich pracy oraz wiek i liczbę dzieci. Istnienie mocnego konfliktu uniemożliwiającego zgodne komunikowanie się między rodzicami, może stanowić ważny argument na rzecz innego niż piecza naprzemienna rozstrzygnięcia przez sąd w przedmiocie wykonywania władzy rodzicielskiej.

Ministerstwo Sprawiedliwości podejmuje działania w celu upowszechnienia tzw. pieczy naprzemiennej (współdzielonej) w celu zapewnienia szerokiego kontaktu dziecka z obojgiem rodziców. Z tego względu w Ministerstwie prowadzone są obecnie zaawansowane prace nad projektem ustawy o zmianie ustawy – Kodeks rodzinny i opiekuńczy oraz niektórych innych ustaw, którego celem jest zmiana unormowań regulujących postępowanie o wykonywanie kontaktów, tak by z jednej strony zapewnić większą efektywność tego postępowania, a z drugiej zagwarantować respektowanie w tym postępowaniu autonomicznej woli dziecka.

Duży nacisk został również położony na szkolenia dla sędziów, prokuratorów i pracowników sądownictwa. Krajowa Szkoła Sądownictwa i Prokuratury, która odpowiada za ten obszar, prowadzi cykliczne szkolenia m.in. w zakresie zagadnień związanych z orzekaniem o władzy rodzicielskiej i o kontaktach z dzieckiem. Na przykład w listopadzie 2024 r. w programie szkoleń ustawicznych przewidziano szkolenia: „Sposoby ingerencji sądu opiekuńczego w zakres władzy rodzicielskiej”, „Egzekucja orzeczenia ustalającego kontakty z małoletnim” i „Dochodzenie roszczeń alimentacyjnych w imieniu i na rzecz małoletniego”. Szkolenia te są adresowane do sędziów orzekających w wydziałach rodzinnych i nieletnich oraz asystentów sędziów orzekających w tych wydziałach, a także prokuratorów i asesorów prokuratury zajmujący się sprawami z zakresu prawa rodzinnego i cywilnego. Z ofertą szkoleniową Krajowej Szkoły Sądownictwa i Prokuratury można się zapoznać pod tym adresem: <https://www.kssip.gov.pl/szkolenia>

Z wyrazami szacunku

Zuzanna Rudzińska-Bluszcz
Podsekretarz Stanu

/podpisano elektronicznie/